

AVSKRÄCKNINGSMATERIAL FÖR HJORTDJURSSKADOR

INNEHÅLL

- ▶ Vem kan få material för förhindrande av skada till subventionerat pris?
- ▶ Avskräckningsmedel (Trico)
- ▶ Älgband
- ▶ Elstängsel
- ▶ Viltstängsel
- ▶ Skrämma (Scarey man)

VEM KAN FÅ MATERIAL FÖR FÖRHINDRANDE AV SKADA TILL SUBVENTIONERAT PRIS?

- Material för hindrande av skada anskaffas delvis eller helt med specialstöd som beviljats av jord- och skogsbruksministeriet (jaktlicensmedel), så endast samma aktörer som kan få ersättning för hjortdjursskador kan få det, det vill säga:
 - 1) Privat jordbrukare eller markägare
 - 2) Privat jordbrukare eller markägares dödsbo, eller av dödsbodelägare bildad sammanslutning
 - 3) Skogssamfälligheters delägarlag, om minst hälften av andelarna i skogssamfällighetens delägarlag är i fysiska personers ägo
 - 4) Privata jordbrukare eller av markägarna bildat bolag eller sammanslutning, vars huvudsakliga syfte är att utöva jordbruksekonomi
- Övriga kan anskaffa materialen på egen bekostnad

FÖR VILKET ÄNDAMÅL FÅR MAN MATERIAL FÖR FÖRHINDRANDE AV SKADA TILL SUBVENTIONERAT PRIS?

- **I enlighet med viltskadelagen definieras som hjortdjur:**
 - dovhjort, kronhjort, sikahjort, älg, vitsvanshjort och skogsren
- **Material för förhindrande av skador till subventionerat pris får man endast för förebyggande av skador orsakade av dessa djur**
 - Inte för förhindrande av skada orsakad av andra djur (t.ex. rådjur eller fälthare)

AVSKRÄCKNINGSMEDEL

- Växtskyddsmedel som sprutas på trädplantor
- Smakar illa och minskar på betningen av plantor
- Enligt undersökningar och utgående från användningserfarenheter har Trico visat sig vara bäst
 - Ger ett mycket bra skydd åt plantorna
- Innehåller fårfett
- Kan inte användas på ätbara växter
- Förvaring 0-30 °C, får inte frysa
 - Håller sig åtminstone två år

Video: <https://www.riistainfo.fi/video/tricon-ruiskutus/>
(på finska)

Foto: Esko Paananen

LÄMPLIGA ANVÄNDNINGSOBJEKT

- **Barr- och lövträdsplantbestånd**
 - 0-3 meters höjd
- **Särskilt sådana plantbestånd:**
 - Som redan har fått älgskador
 - I vars närhet det uppstått skador
 - Som är befintliga på älgarnas vinterbetesområden
- **Bästa tidpunkten för behandling är på hösten då vegetationsperioden upphört**
 - Flest skador uppstår under vintern
 - Efter behandlingen är den del av plantan som växt till sig inte skyddad
 - Kan även användas under vegetationsperioden om man så önskar

Foto: Esko Paananen

NÖDVÄNDIG UTRUSTNING

- **Spruta**
 - Ryggburna sprutor mest praktiska
 - Annan tryckspruta eller sprayflaska går bra
- **Skyddsutrustning**
 - Skyddsdräkt
 - Gummistövlar
 - Huvudbonad
 - Handskar
 - Andningsskydd
 - Skyddsglasögon

Säkerhetsdatablad:

http://kasvinsuojelu.berner.fi/sites/kasvinsuojelu.berner.fi/files/attachments/trico_-_fi-fin.pdf

(på finska)

ANVÄNDNINGSFÖRHÅLLANDEN

- **Medlet måste torka på plantan**
 - Då man sprutar ska luftens temperatur vara på plussidan
 - Plantorna måste vara torra och snöfria
 - Under ett dygn efter behandlingen får det inte regna eller förekomma dimma

BESPRUTNING 1/2

- Medlet måste blandas väl före användning, utspädes inte
- Sprutas på plantor som odlas, på de två tre sista toppvarven och övre kvistarna
 - Speciellt vid de yttre kanterna av plantbeståndet ska varje planta som odlas behandlas
- Plantor som ska planteras kan behandlas i plantlådan ett dygn före de planteras
- Då man sprutar lönar det sig att göra det i medvind
- Det går åt 5-10 liter Trico på ett hektar

Foto: Joni Saunaluoma

Del av plantan som ska behandlas

BESPRUTNING 2/2

- Behandlade plantor ser gråa ut
- Effekten håller sig till åtminstone nästa vegetationsperiod
- Behandlingen förnyas årligen, tills plantan är över 3 meter hög
 - Om man så önskar, kan man behandla två gånger per år

TVÄTT OCH DESTRUERING

- Redskapen tvättas med vatten och tvättmedel efter användning
- Man tvättar huden med vatten och tvål
- Om man fått Trico i ögonen ska man skölja med en riklig mängd vatten
- Trico som lämnat över för man till insamlingspunkter för problemavfall
 - Förblir oförändrat i åtminstone två år, om det förvarats på rätt sätt
- Tomma och ursköljda förpackningar förs till insamlingspunkter för plast- och energiavfall

TILLGÅNG OCH PRIS

- **Med jord- och skogsbruksministeriets specialstöd är priset 50 €/10 l kanister + eventuell frakt**
 - Marknadspris ca. 150 €/kanister
- **Till subventionerat pris får man det**
 - från Finlands viltcentrals regionkontor
 - Genom att hämta från kontoret eller beställning direkt till kunden, varvid fraktkostnaderna läggs till priset
 - Från många jaktvårdsföreningar
 - Från många skogsvårdsföreningar

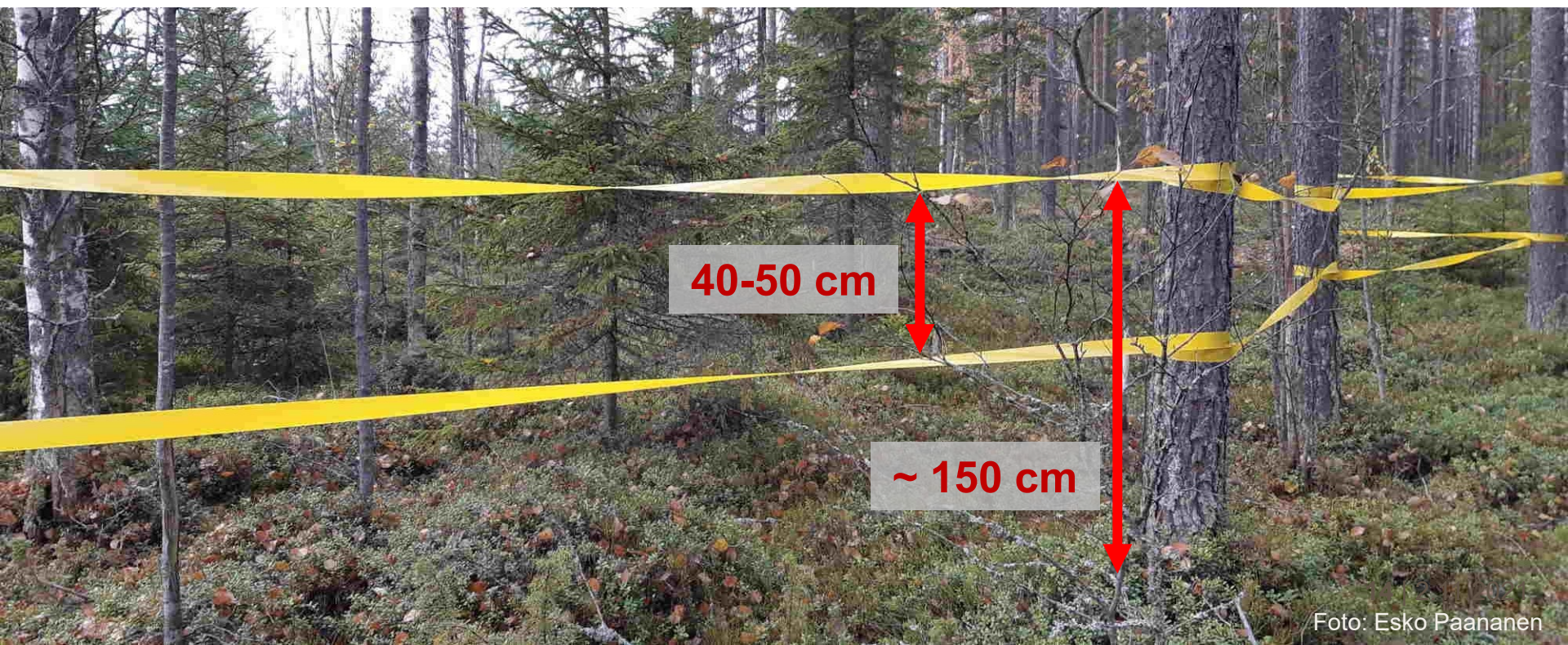
ÄLGBAND

- Gult 50 mm brett plastband
- Används för att minska hjortdjursskador på plantbestånd och odlingar
- Djuren går inte gärna genom ett band som syns tydligt
- Håller i minst fem (5) år, om inte yttre faktorer sönder bandet
- På en rulle finns det 300 meter band
- Snabbt att montera
- Video: <https://www.riistainfo.fi/videot/hirvinauha/> (på finska)

MONTERING 1/3

- **Fästes i träd eller vid en åker i uppställda stolpar**
 - Översta bandet på ca. 150 cm höjd
 - Under det ett (1) eller två (2) varv med 40-50 cm mellanrum
 - Särskilt för att förhindra små hjortdjurs tillträde ska det nedersta varvet vara tillräckligt lågt ner (ca. 50 cm från markytan)

MONTERING 2/3

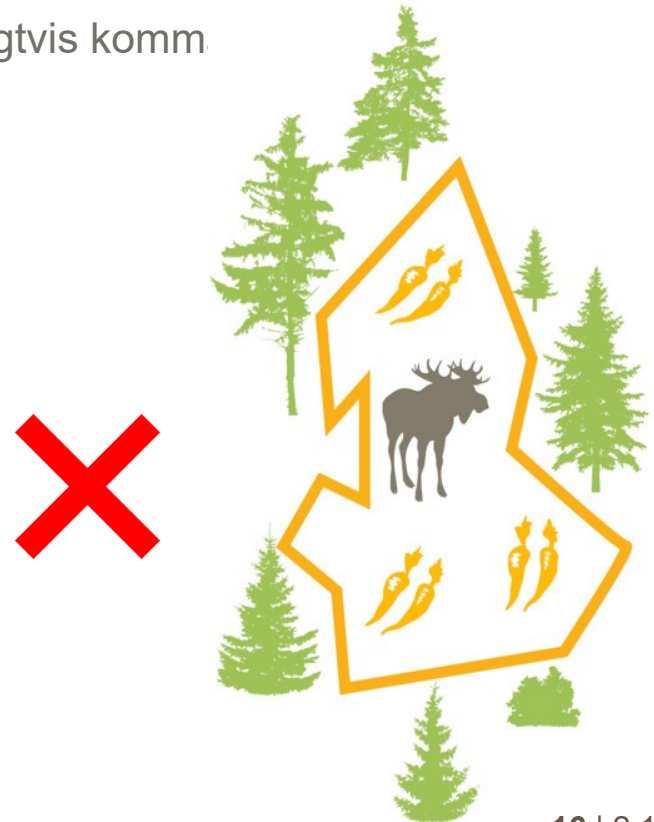
- **Man kan förbättra effekten av bandet**
 - Genom att montera bandet en aning tvinnat mellan fästpunkterna, så att vinden får bandet att lättar röra sig
 - Genom att lägga till doftande tygremsor i bandet
 - Som doftmedel passar t.ex. Gamla parfymer, dofttvålar o.dyl. ämnen som tydligt särskiljer sig från naturens dofter

Foto: Joni Saunaluoma

MONTERING 3/3

- **Bandet monteras på ett synligt ställe en rejäl bit bort från objektet som skall skyddas**
 - Djuret ser bandet före det lockande födoobjektet
- **Undvik vassa, inåtgående krokar**
 - Vid sådana ställen försöker djuret vanligtvis komm

UNDERHÅLL OCH DESTRUERING

- **Man måste ibland utföra underhåll av bandet för att upprätthålla skyddseffekten**
 - Lyfta upp band som kommit under snö
 - Reparera ställen som gått sönder
- **Band som inte längre behövs eller som gått sönder måste tas bort och föras till insamling för plast- eller energiavfall**

TILLGÅNG OCH PRIS

- **Bandet köps med jaktlicensmedel, det kan avhämtas gratis för användning i enlighet med villkoren för stödet**
 - Från viltcentralens regionkontor
 - Från en del jaktvårdsföreningar

Foto: Esko Paananen

ELSTÄNGSEL

- Används vid bär- och grönsaksodlingar med kort omloppstid för att hindra älgarnas tillträde till objektet
- Som strömkälla används nätström eller ackumulator
 - Ackumulatorn kan kopplas till solpanelen
- Elstängslet går relativt snabbt att montera och ger ett gott skydd
 - Flyttbart från en sektor till en annan

Foto: Reijo Kotilainen

LEVERANSENS INNEHÅLL

Innehåller

- Nätström- eller ackumulatordrivet aggregat 1 st
- Solcellsserie 1 st (vid behov)
- Jordningsstav 100 cm 3 st
- Stjärnstolpar 200 cm
- Stängselband 12 mm röd-vit
- Bandkopplingar
- Spännklämmor och spännfjädrar
- Varningsskyltar
- Fjädergrindar
- Digitaltester
- Leverans till platsen

Innehåller inte

- Tryckimpregnerade stolpar av trä (behövs till hörn och grindar)
- Ackumulator (rekommendation omkring 130 Ah lågspänningsackumulator)
- Montering och underhåll

MONTERING 1/6

- Växtligheten röjs undan där stängslet ska monteras
- Vid behov jämna ut marken
- Stjärnstolparna monteras i marken med omkring 5 m mellanrum, så att det nedersta fästet lämnar på omkring 30 cm höjd
 - På långsidorna och i hörnen kan man dessutom behöva tryckimpregnerade stolpar av trä och stöttor.
- Det lönar sig att montera hörnstolparna först och fästa stängselbandet i dem, varvid tråden kan användas som linjemarkör vid monteringen av stjärnstolparna

MONTERING 2/6

Foto: Reijo Kotilainen

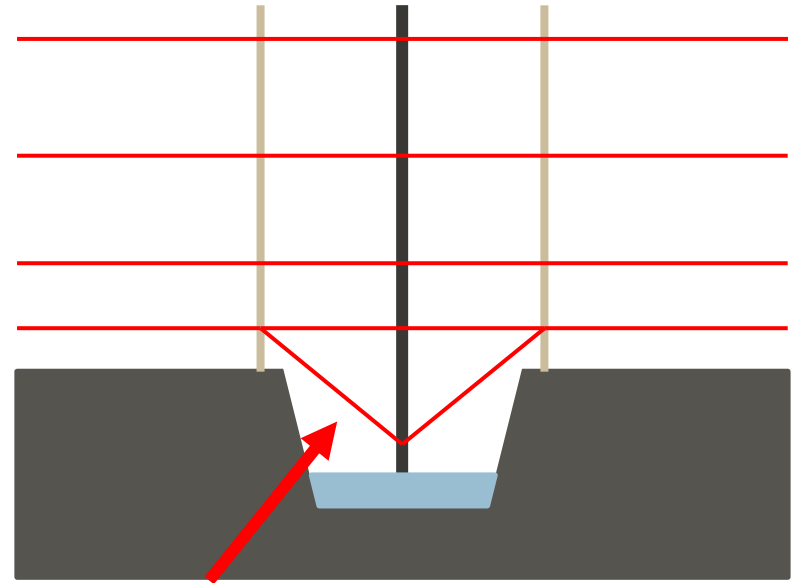
Foto: Reijo Kotilainen

I hörnet en trästolpe och en stötta av metall (ingår inte i paketet). Obs! Stängslet på bilden har mer stängseltråd än vad som kommer med i paketet.

Stängseltrådarna fäster man i stjärnstolparna på 30, 55, 105 och 155 cm höjd. Vid större mellanrum kan tråd vid behov läggas till. Växtligheten får inte vidröra stängseltråden.

MONTERING 3/6

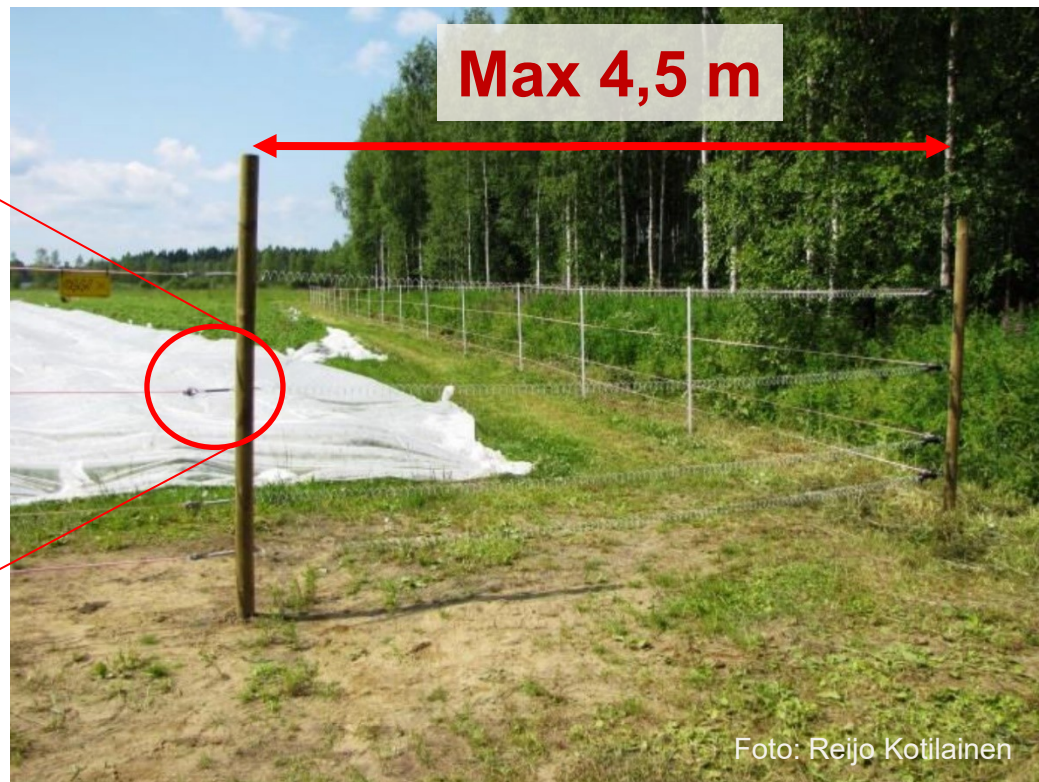
- I stängsel avsedda för hjortdjur kan bandet och isolatorerna var på insidan av hörnstolparna, i stängsel för rovdjur alltid på utsidan
- Stängseltråden får inte vidröra växtligheten eller trästolparna
- Vid diken måste man försäkra sig om att djur inte slipper in under stängslet. Vid behov lägger man till en bit stängseltråd och en extra stolpe

MONTERING 4/6

Trådspännaren fästes i trästolpen och med den spänner man bandet så spänt, att det uppstår ett lätt drag i fjädern

Man kan göra fjädergrindar i stängslet för att man ska kunna ta sig in med fordon på det stängslade området

– I kanterna krävs det stolpar av trä

MONTERING 5/6

- Stängseltrådarna kopplas till varandra med en bit tråd och bandklämmor, inte genom att knyta, samt kopplas till aggregatets röda pol
- Jordningsstavarna (3 st) sänker man helt ner i så fuktig jord som möjligt med cirka en meters mellanrum och kopplas till aggregatets svarta pol
 - Stavarna på minst 10 m avstånd från byggnadernas jordning och vattenledningar
- Kopplas till aggregatets nätström eller ackumulator
 - Det lönar sig att skydda ackumulatorn och aggregatet från väder och vind t.ex. genom att göra ett apparathölje

Foto: Reijo Kotilainen

MONTERING 6/6

Skyltar som varnar för elstängsel sätts vid grinden eller i närheten av färdvägar

KONTROLL AV JORDNING

- Stäng av aggregatet och koppla stängseltråden tillfälligt till jorden så långt som möjligt från aggregatet (t.ex. med hjälp av en järnspett)
- Koppla på aggregatet
- Stick ner testerns jordningssticka cirka en meter från jordningsstaven och rör vid staven med testern
- Spänningen borde vara under 0,3 kV
- Korrigera jordningen om den är över
 - Jordningsstavarna på ett fuktigare ställe eller flera stavar
- Stäng av aggregatet och ta bort den tillfälliga kopplingen mellan stängseltråden och marken

Foto: Reijo Kotilainen

GRANSKNING AV FUNKTIONEN

- Aggregatet ska vara påkopplat
- Stick ner testerns jordningssticka i marken och rör med testern vid stängseltråden
- Spänningen ska vara minst 3 kV
- Mät på flera olika ställen
- Om spänningen är lägre, är det sannolikt att stängseltråden någonstans vidrör vegetationen eller vid trästolpar

Foto: Reijo Ketilainen

UNDERHÅLL

- Vegetation som når stängselbandet avlägsnas, för att det inte ska jorda stängslet
- Solcellspanelen torkas ren
- Kontrollera stängslets spänning och ackumulatorns laddning
- Spänn band som blivit lösa
- Gnistor får inte förekomma
 - Reparera kopplingarna vid behov
- Det lönar sig att ta loss aggregatet från stängslet under åskväder eller installera åsskydd, som finns till salu, mellan dem
- Band som kommer under snön kopplas bort från strömmen

Foto: Reima Laaja

TILLGÅNG 1/2

- Med av jord- och skogsbruksministeriet beviljat stöd har viltcentralen köpt stängselpaket
- Stängselpaketet beviljas på grundval av ansökan, förutsatt att det finns ett verkligt behov och att objektet som ska skyddas är betydligt mera värdefullt än stängselpaketet.
 - Främst till grönsaks- och bärödlingar
- Ansökningsblanketten finns på adressen:
<https://riista.fi/sv/vilthushallning/viltskador-och-konflikter/forebygga-viltskador/avvarjning-av-hjortdjursskador/>
 - I ansökan ska det framgå vilka skador som uppstått, vad som orsakat dem mm.
 - Till ansökningen ska det bifogas en karta över objektet som ska skyddas

TILLGÅNG 2/2

- **Man uppgör ett fem (5) årigt kostnadsfritt hyresavtal, då avtalet upphör övergår stängslet i hyrestagarens ägo.**
 - Om behovet av stängsel upphör innan avtalet gått ut, måste stängslet returneras till en av viltcentralen anvisad plats.

VILTSTÄNGSEL

- Galvaniserat 2 meter högt stålnät, som man sätter fast i tryckimpregnerade trästolpar.
- Används för att skydda särskilt dyrbara odlingar och odlingar med lång omloppstid från skador orsakade av hjortdjur.
 - Förhindrar inte harar eller sorkar att komma in på det inhägnade området

Kuva: Reijo Kotilainen

LEVERANSENS INNEHÅLL

Innehåller

- **Nät**
- **Tryckimpregnerade stolpar 3 m**
 - Någon enstaka extra
- **Märlor för fastsättning av nätet och kanttråden**
- **Lämplig port för objektet**
- **Leverans till platsen**

Innehåller inte

- **Montering och underhåll**
- **Eventuella stolpskor som kan behövas och extra stolpar**

MONTERING 1/3

- **Det är bra om marken är så jämn som möjligt där stängslet placeras**
 - Man kan bli tvungen att jämna ut underlaget innan monteringen
- **Man måste försäkra sig om att arbetsmaskiner som eventuellt kan behövas slipper till området**
- **Stolparna monteras i marken med omkring 4 m mellanrum**
 - Till hjälp använder man en jordborr och ”junttare”
 - Av stolpen måste minst 2,2 m vara ovanför markytan

Foto: Esko Paananen

MONTERING 2/3

- Det är bra att stöda upp hörnstolparna med diagonalt placerade stolpar
- Vid bergsunderlag använder man stolpskor för att montera stolparna eller armeringsjärn som monterats i berggrunden
- Nätet och eventuell kantråd fästes i stolparna med märlor
 - Kantråden placeras 20 cm över nätet

Foto: Antti Haverinen

MONTERING 3/3

- **Montering av porten beror på vilken typ det är**
 - Fästes antingen i trästolpar eller portens egna stolpar som monteras i marken

Obs. Nätet på bilden är tätare än nätet som följer med paketet som fås via viltcentralen. Odlaren har i det här fallet själv betalat mellanskillnaden mellan nätet som följer med paketet och det här dyrare nätet.

UNDERHÅLL

- **Reparera ställen som gått sönder och rätta upp lutande stolpar**
 - Viltstängsel kräver bara lite underhåll

TILLGÅNG 1/2

- Med stöd som beviljats av jord- och skogsbruksministeriet har viltcentralen köpt stängselpaket
- Stängsel kan beviljas för skyddande av odlingar som är särskilt värdefulla och har lång omloppstid på basen av ansökan
 - Främst för fruktodlingar
 - Ansökningsblankett:
<https://riista.fi/sv/vilthushallning/viltskador-och-konflikter/forebygga-viltskador/avvarjning-av-hjortdjursskador/>
- Ur ansökan ska det framgå orsakade skador, vad som orsakat dem m.m.
 - En karta över objektet som skall skyddas måste bifogas

Hakijan / Tilan nimi

Tilatunnus

Yhteyshenkilö

Lähtöosoite

Postinumero ja -toimipaikka

Puhelin

Sähköposti

**SUOMEN
RIISTAKESKUS**
FINLANDS VILTCENTRAL

Suomen riistakeskuksen merkinnät:
Rhy nro _____ Pvm _____ / _____ 20____
Tilan talouskeskuksen koordinaatit
P _____ I _____
Suojattavien kohteiden (keskipiste) koordinaatit:
P _____ I _____
P _____ I _____
P _____ I _____

Suomen riistakeskuksen aluetoimistoille (ohje rastitukseen: tuplaklikkaa haluamaasi ruutua ja valitse "valittu")

☐ Etelä-Häme ☐ Etelä-Savo ☐ Kaakkois-Suomi ☐ Kainuu ☐ Keski-Suomi ☐ Lappi ☐ Oulu ☐ Pohjanmaa

☐ Pohjois-Häme ☐ Pohjois-Karjala ☐ Pohjois-Savo ☐ Rannikko-Pohjanmaa ☐ Satakunta ☐ Uusimaa ☐ Varsinais-Suomi

HIRVIAITAHAKEMUS

Suomen riistakeskus voi myöntää perustellun hakemuksen pohjalta hakijalle materiaalit sähköistettyä hirvieläinaitaa tai riista-aitaa varten. Aitamateriaaleista tehdään sopimus tilallisen ja Suomen riistakeskuksen välillä siten, että aitamateriaalit ovat Suomen riistakeskuksen omaisuutta, mutta ovat tilanomistajan käytössä niin pitkään kuin tarve kohteen suojaukseen on olemassa (viiden vuoden kuluttua sopimuksen teosta aitamateriaalien omistus- ja hallinto-oikeus siirtyy tilalliselle). Tämän hakemuslomakkeen tarkoitus on auttaa aitamateriaalien tarkoituksenmukaista kohdentamista vahingoille alttiisiin kohteisiin.

Haettava aita- määrä (metriä)	eläinlaji/t, jonka takia aitaa tarvitaan	suojattava kasvilaji, määrä ja arvo (jatka tarvittaessa lisätiedot seuraavalle sivulle)	
		kasvilaji	pinta-ala arvo (€)
		1)	
		2)	
		3)	

Lohko/t, jonka alueelle aittaa haetaan, on esitetty liitteessä olevassa lohkokartassa 1:5 000 (kartta paikallinen, karttaan tulee merkitä aidattava alue)

Tila sijaitsee _____ kunnassa

Vakuutan annetut tiedot oikeiksi,

Paikka ja aika _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvitys _____

TILLGÅNG 2/2

- Viltstängslet är Finlands viltcentrals egendom
- Tillsammans med odlaren gör man ett avgiftsfritt arrendekontrakt på 10 år för stängslet
- Hyrestagaren monterar stängslet inom utsatt tid på egen bekostnad och utför underhåll av det
- Efter 10 år övergår stängslet i hyrestagarens ägo
- Om behovet av stängsel upphör före hyrestiden utgår ska hyrestagaren föra stängslet till en av viltcentralen anvisad plats

SKRÄMMA (SCAREY MAN)

- Människofigur, som reser sig, har ljud och lyser upp sig själv
- Fungerar med 12 V ackumulator
 - Ska laddas med omkring 14 dygns mellanrum
 - Kan kopplas till solpanel
- Används främst vid odlingar med kort omloppstid
- Lätt att flytta och installera

FUNKTION

- Aktiv med 18 mellanrum under 25 sekunder
- Fylls och töms flera gånger och samtidigt hörs ett kraftigt ljud, vid mörker lyser den upp
- Man har fått goda erfarenheter vid skyddande av odlingar från hjortdjur

Foto: Reijo Kotilainen

Foto: Reijo Kotilainen

INSTALLATION

- **Placeras på en synlig plats i närheten av objektet som skall skyddas.**
 - På den sidan av åkern varifrån djuren brukar komma
- **Lönar sig att sätta t.ex. en lastpall under apparaten**
- **Människofigurens fäll dras runt lådans lock**
- **Batteriet placeras innanför lådan eller under något annat skydd och kablarna kopplas till batteriets poler**
- **Inställningarna beror på skrämmans typ**

IBRUKTAGANDE

Batteriets laddningsstatus: grön=ok, röd=ska laddas

I funktion: vid mörker/alltid/den ljusa tiden

Batteriet ryms in i lådan

Belysning på/av

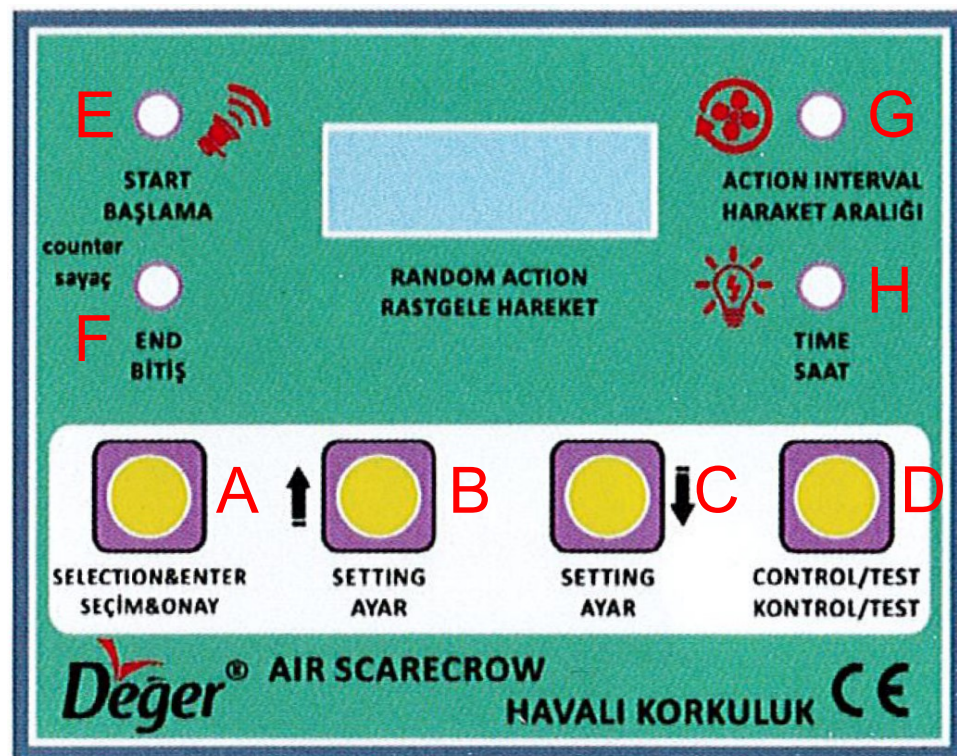
Ljudsiren på/av

Ström på/av

IBRUKTAGANDE (NYARE SKRÄMMOR)

- **A** Välj funktionen som skall ändras / Spara värdet
- **B** och **C** Byt inställningarnas värde
- **D** Håll i botten för att testa apparatens funktionalitet

- Sätt nuvarande klockslag då när ljuset **H** lyser, aktiva tidens början när ljuset **E** lyser, aktiva tiden slut när **F** lyser och tiden mellan skräckfunktionerna när **G** lyser
- Skräckfunktionernas inställningar (ljusen **E,G** och/eller **H** lyser)
 - 1 endast fläkten
 - 2 fläkt och ljud
 - 3 fläkt och ljus
 - 4 alla tillsammans

TILLGÄNGLIGHET

- Viltcentralen har några skrämmor för utlåning
- Fråga regionkontoren om tillgång

Foto: Reijo Kotilainen

KONTAKTUPPGIFTER

- Kontaktuppgifter till Finlands viltcentrals regionkontor och personal finns på adressen:
<https://riista.fi/sv/viltforvaltningen/kontaktuppgifter/>
- Jaktvårdsföreningarnas kontaktuppgifter:
<https://riista.fi/sv/viltforvaltningen/kontaktuppgifter/sok-kontaktuppgifter/>